

Чернігівська державна обласна універсальна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка
Чернігівське відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С.
Грушевського НАН України
Чернігівська обласна організація Всеукраїнської спілки краєзнавців

*Серія “Історики та
краєзнавці Чернігівщини”
Вип. 8*

Сергій Олегович Павленко
(Бібліографічний покажчик)

Чернігів - 2006

Сергій Олегович Павленко: (Бібліогр. покажч.) / Скл. І. Я. Каганова; Відп. за вип. П. В. Грищенко. – Чернігів, 2006. – 30с. – (“Історики та краєзнавці Чернігівщини”; Вип.8).

Редакційна колегія серії

“Історики та краєзнавці Чернігівщини”

О.Б.Коваленко (голова), П.В.Грищенко (заступник голови),

І.Я.Каганова (відповідальний секретар), С.Л.Лаєвський,

Д.М.Никоненко, Л.В.Студьонова

Скл.: І.Я.Каганова

Наук. ред.: О.Б.Коваленко

Відп. за вип. П.В.Грищенко

Ризограф Чернігівської ОУНБ ім.В.Г.Короленка

Тираж 150

ПЕРЕДМОВА

Сергій Олегович Павленко народився 11 вересня 1955 р. у м.Луцьку Волинської області на батьківщині матері, Галини Степанівни Танюк, тоді студентки Уманського сільгоспінституту. Дитинство пройшло у с. Дягові Менського району Чернігівської області, на батьківщині батька, Олега Васильовича Павленка, який після закінчення Уманського сільгоспінституту повернувся з родиною до батьків і почав працювати агрономом, а згодом головою колгоспу ім. Куйбишева.

У 1973 році Сергій Павленко закінчив Дягівську середню школу і відразу вступив на українське відділення філологічного факультету Київського державного університету ім.Т.Г.Шевченка, мріючи стати письменником. Протягом навчання у вузі закінчив спецкурс літературної критики, написав низку оповідань, етюдів. Його дипломна робота про стиль оповідань тоді опального письменника Григора Тютюнника відзначалася аналітичністю, вдумливістю.

З серпня 1978 р. молодий випускник університету працював за направленням вчителем мови та літератури у середній школі с.Горностайполя Чорнобильського району Київської області. У травні 1979 р. його запросили на посаду кореспондента сільгоспвідділу чорнобильської районної газети “Прапор Перемоги”. Звідтоді почалася довголітня журналістська кар’єра С.Павленка. Продовжувалась вона на посаді завідувача відділу листів районної газети “Авангард” Катеринопольського району Черкаської області.

З 1983 року – родина молодого журналіста переїжджає у Бобровицю Чернігівської області, де влада пообіцяла вирішити квартирне питання. Працюючи заступником редактора райгазети “Жовтнева зоря”, С.Павленко у вільний від роботи час продовжує писати оповідання, повісті, п’єси. З друком їх, щоправда, нещастило. Однак журналістські публікації у “Сільських вістях”, обласній пресі були помічені. Сергій Павленко був направлений від України на Всесоюзну нараду молодих публіцистів до Мінська (1987 р.). Останню крапку у письменницьких амбіціях поставив 1987 рік. Тоді, 14 вересня, у центральній газеті “Правда” вийшла стаття С.Павленка “У бумажной паутине”, в якій йшлося про те, що Бобровицький райком КПУ та інші райкоми фактично працюють на “гарний” товстий протокол, займаючись паперотворчістю та плідінням нікому не потрібних постанов, і того ж дня його було призначено редактором обласної молодіжної газети “Комсомольський гарт”. Уся енергія журналіста пішла на перебудову творчого процесу у редакції, зміну формату газети (він став щотижневиком). Досить сказати, що тиражі оновленого “Комсомольського гарту” з 54142 примірників у 1988 р. зросли до 68131 у 1989 р. і 77000 у 1991 р.

Навчаючись заочно в Київському інституті політології та соціального управління, С.Павленко по-іншому прочитав твори В.Леніна і засумнівався у багатьох комуністичних догмах. Перебудова, статті центральної періодики про масштаби репресій, терор під час громадянської війни докорінно змінили його уявлення про минуле. Ознайомлення у 1988-1989 рр. з прихованою правдою про голод 1933 р., сталінські репресії сприяло зародженню у молодого редактора потреби ще глибше дізнатися про справжню історію. Він добивається дозволу в обкомі КПУ на перегляд партійних документів про голод 1933 р. на Чернігівщині. За його завданнями журналісти редакції В.Меркулова, В.Савенок, С.Дзюба, В.Чепурний готують статті про голод, репресії, місця розстрілів невинних селян, вчителів у радянські часи на Чернігівщині. “Комсомольський гарт” друкує повністю “Коротеньку історію Чернігівщини” Дмитра Дорошенка, повість про перебування у сталінському концтаборі репресованого письменника Миколи Адаменка, публікує також розвідки різних авторів про П.Полуботка, С.Петлюру, С.Бандеру, М.Щорса. Можна закинути декому з авторів докір за тенденційність, але на той час вони черпали факти з обмеженого кола

джерел. Фактично ці статті, публікації змушували читачів думати, самостійно шукати правду.

У період редагування “Комсомольського гарту” (1987-1991рр.) з’являються перші публікації С.Павленка історичного характеру, зокрема його роздуми довкола спадщини В.Леніна, особи М.Щорса, терору в Україні.

Редактор молодіжки зайняв мужню позицію під час “ковбасної революції” у Чернігові на початку 1990 року. Відразу після події “Комсомольський гарт” вийшов з великим на першій сторінці знімком В.Інютіна, який сфотографував 40-тисячний мітинг чернігівців. Автором тексту та заголовка “Раби німі – раби не ми” був С.Павленко. 20 січня цього ж року він також виступив у щотижневику з великою статтею “Чому я не виступив на пленумі”, у якому піддав критиці обком КПУ.

У березні 1991 року С.Павленко перейшов на роботу у новостворену газету Верховної Ради “Голос України”, у якій його можливості як дослідника, шукача правди, маловідомих сторінок історії України проявилися на повну силу. Працюючи власним кореспондентом парламентського видання, журналіст значне місце у своїй роботі почав приділяти висвітленню “білих плям” історії. Велике враження на нього справила поїздка у Батурин і вивчення матеріалів про загибель колишньої гетьманської столиці. Невдовольнившись поверховими згадками в наявній тоді історичній літературі про трагічну дату 2 листопада 1708 р., дослідник починає детальніше вивчати книгозбірню та матеріали сховища рідкісних книг та документів Чернігівського історичного музею ім. В.Тарновського, бібліотеки Ніжинського університету ім. М.Гоголя, обласної універсальної наукової бібліотеки ім. В.Короленка. Згодом освоює фонди Національної бібліотеки України ім. В.Вернадського, Державної історичної бібліотеки України, Державного історичного архіву України у м.Києві.

Це сприяло глибшому вивченню теми і появи першої розвідки-книги “Загибель Батурина 2 листопада 1708 року”, яка вийшла у 1994 році. Попри певні недоліки викладу, публіцистичність окремих місць, студія все ж уперше дає реальну картину історичної події. Вона цінна також узагальнюючим нарисом про Батурин, розділом “Міф про Мазепу”. В останньому є цінною полеміка автора з відомими істориками М.Костомаровим, Т.Мацьківим, О.Оглоблиним, М.Андрусяком та іншими про те, чи підписував гетьман “зрадницький” договір з польським королем про передачу полякам всієї України та Сіверщини. Докази, надані С.Павленком, аргументовано спростовують хибні твердження, які виникли на основі звернення до непевних джерел.

Розділ “Міф про Мазепу” став базою, основою для подальших шукань С.Павленка про гетьмана. Спираючись в основному на друковані джерела, дослідник знаходить у його біографії чимало нових подробиць, які спростовують наклепи, фальсифікації недоброзичливців, заангажованих істориків.

У 1994 – 1996 роках, поряд з пошуком матеріалів про І.Мазепу, С.Павленко багато часу проводить в архіві Чернігівського управління СБУ, Чернігівському обласному архіві, де стає першим читачем справ про підпілля ОУН на Придесенні, опір селян, інтелігенції радянському режимові. Результатом пошуку став цикл статей у “Голосі України” та вихід невеличкої книги “Опозиція на Чернігівщині: 1944 – 1990 рр.” (1995 р.).

Зацікавила дослідника й особистість князя Михайла Чернігівського. Вивчивши літописи, літературу про нього, С.Павленко підготував до друку і видав наукову книгу-розвідку “Князь Михайло Чернігівський та його виклик орді”(1996р.), яка цінна своїми

узагальненнями, поясненнями реалій доби та позитивним трактуванням головного героя студії.

У книзі-дослідженні “Міф про Мазепу”, виданій у 1998 році, дослідник у дванадцяти розділах спростовує головні міфи про І.Мазепу, по-новому висвітлює головні події 1687–1709 років.

У 2003 році вийшла друком книга С.Павленка “Іван Мазепа”, у 30 розділах якої автор знайомить читача з подробицями біографії гетьмана.

Підсумком багаторічного пошуку історика стала монографія “Оточення гетьмана Мазепи: соратники та прибічники” (2004 р.). Автор уперше ґрунтовно знайомить українського читача з членами команди зверхника України, його наближеними. Книга містить багато важливого фактажу для розуміння причин поразки мазепинців під час повстання за визволення Гетьманщини з-під опіки Москви. На Львівському книжковому форумі у вересні 2004 р. монографія стала призером у науковій групі видань і відзначена Почесним дипломом.

На грант НТШ (Наукове Т-во ім.Т.Г.Шевченка (США) написана наступна книга дослідника – “Іван Мазепа як будівничий української культури” (2005р.). І знов вперше С.Павленко ґрунтовно дослідив меценатську діяльність гетьмана, знайшов джерела, які підтверджують його участь у фінансуванні 43 церковних приміщень тієї доби. По-новому висвітлені питання взаємодії І.Мазепи з представниками церковної ієрархії, його активного захисту книговидання.

С.Павленко став ініціатором заснування у Чернігові історичного журналу “Сіверянський літопис”. Перший його номер вийшов у лютому 1995 р. Незважаючи на постійний брак коштів, за десять років життя часопису вийшло 66 його номерів. Історичний журнал завдяки зусиллям головного редактора С.Павленка та членів редколегії став авторитетним науковим виданням, статті якого ВАК зараховує при захисті кандидатських та докторських дисертацій. З часу виходу “Сіверянський літопис” опублікував тисячі розвідок, студій. Особливо цінними є його численні публікації документів XVII – XVIII ст. Журнал нині передплачують багато провідних бібліотек світу.

Біобібліографічний покажчик “Сергій Олегович Павленко” продовжує серію “Історики та краєзнавці Чернігівщини” і містить відомості про творчий доробок історика та журналіста, на рахунок якого 150 праць лише історичної тематики. У посібнику дотримано хронологічний характер розміщення літературних джерел у прямій послідовності. Добір матеріалу завершено у грудні 2005 р. Бібліографічний опис здійснено відповідно існуючим державним стандартам та згідно рекомендаціям ЦНБ ім. В.І.Вернадського по складанню та оформленню біобібліографічних покажчиків. Бібліографічні записи проанотовані, якщо в тому була потреба. Посібник супроводжується допоміжним довідковим апаратом, що складається з іменного та географічного покажчиків.

Біобібліографічний покажчик “Сергій Олегович Павленко” розрахований на істориків, викладачів і студентів вузів, бібліотечних і музейних працівників, краєзнавців, дослідників історичної спадщини Чернігівщини.

**Праці С.О.Павленка
1978**

1. Рец.: Село зблизька //Дніпро. – 1978. – №1. – С.141 –142. – Рец. на кн.: Григурко І. Далекі села: Роман. – К., 1978. – 287 с.

1982

2. Краса людяності народного таланту: Роздуми над романами С.Пушика “Страж-гора” та В.Яворівського “Автопортрет з уяви” //Авангард (сміт Катеринопіль Черкаської обл.). – 1982. – 28 січ.

3. Рец.: Два береги багатства //Авангард. –1982. – 13 берез. – Рец. на кн.: Коротич В. Береги океану. – К., 1981. – 485 с.

4. Рец.: Виховує патріотичні почуття //Авангард. – 1982. – 16 жовт. – Рец. на кн.: Масло М. Передчуття весни. – К., 1982. – 65 с.

5. Рец.: Вічна загадка любові //Авангард. –1982. – 12 черв. - Рец. на кн.: Тютюнник Г. Вибрані твори. – К., 1981. – 607 с.

6. Рец.: Творче зростання //Авангард. –1982. – 12 серп. - Рец. на кн.: Шкляр В. Живиця. – К., 1982. – 239 с.

7. Про Черкащину, її людей: Огляд літ. //Авангард. – 1982. – 9 верес.

8. Рец.: На документальній основі //Авангард. – 1982. – 8 жовт. – Рец. на кн.: Самбук Р. Фальшивий талісман.- К.,1982. – 288 с.

9. Рец.: Відчувається голос сильний //Авангард. –1982. – 15 лип. – Рец. на кн.: Булах Г. Злива. – К., 1982. – 107 с.

10. Нова пісня Петраківки: Розповідь про село та його людей //Авангард. – 1982. – 28 жовт.

11. Оновлюються села, виростають люди: Розповідь про Вікніне, Радчиху і Грушівку [Катеринопільського р-ну Черкас. обл.] //Авангард. – 1982. – 22 трав.

1983

12. Нове видання про М.М.Філіппова //Авангард. – 1983. – 2 квіт.

Філіппов М.М. (1858-1903) - учений-енциклопедист, письменник, журналіст. Уродженець с.Вікніне Катеринопільського р-ну Черкас. обл.

13. Видатний критик – наш земляк //Авангард. – 1983. – 19 трав.

М.К. Наєнко – доктор філолог. наук, народився у с. Гуляйполе Катеринопільського р-ну Черкас. обл.

1989

14. Ростальний проти Сталіна //Комс. гарт (Чернігів).-1989. – 1 січ. – С.4.

1990

15. Чи був героєм Щорс? //Комс. гарт. –1990. – 6 січ. – С.6.

16. Рец.: “Щоб вільніше дихнулось” //Комс. гарт. – 1990. – 24 лют. – С.8. – Рец. на кн.: Ростальний В., Табачник Д. Комсомол України: трагічні сторінки історії. – К.: Знання, 1990. – 47 с.

17. Боюсь кровопролиття: [Передмова до публікації статті С.Мельгунова “Червоний терор на Україні”] //Комс. гарт. – 1990. – 10 листоп. – С.4 – 5.

1991

18. Ще одна печера //Голос України. –1991. – 13 жовт. – С.13.

Про відкриття археологами печери поблизу Антонієвих печер.

19. Варфоломіївська ніч у Батурині //Голос України. – 1991. – 4 груд. – С. 13.

20. Батурин – скорботна сльоза України //Десн. правда. – 1991. –14 груд. – С. 3.

1992

21. Трагедія під Крутами //Голос України. – 1992. – 28 січ.– С.12.

22. Таємниці середньовічного села //Голос України. – 1992. – 5 лип . – С.8.

Археолог. розкопки поблизу с.Шестовиця Черніг. р-ну.

23. Кулі не минали голівоньки наші //Голос України. –1992. – 7 лип. – С.8.

Я.Славутич як учасник укр. партизан. загону “Чернігівська Січ” у 1942-1943 рр.

24. “Ми воювали за самостійну Україну” //Гарт. – 1992. – 28 серп. – С.4.

Укр. партизан. загін “Чернігівська Січ”, 1942-1943 рр.

25. БезСмертне місто. Як народ, що створив його: Позавчора Чернігів вступив у свій 1301 рік //Голос України. – 1992. – 22 верес. – С.1, 2.

Співавт.: С.М.Правденко ,В.Д. Туглук .

26. Чи була “Чернігівська Січ”: Повертаючись на надрукованого //Гарт. –1992. – 23 жовт. – С.7.

27. Тисячоліття епархії //Голос України. –1992. – 23 жовт. – С.1.

28. Наречені господні //Голос України. – 1992. – 28 жовт. – С.13.

Єлецький жіночий монастир в Чернігові.

28а. “Сіверянський літопис”: Інтерв’ю напередодні виходу [істор.-краєзн. і просвіт. ж-лу] //Десн. правда. - 1992.- 22 листоп.

29. Покаяння //Голос України. – 1992. – 20 листоп. – С.13.

Розповідь А.Дзябури з Харкова про діяльність ОУН-УПА.

1993

30. Міф про Мазепу //Літ. Чернігів. – 1993 (1994). – № 1(4). – С. 68 – 78.

31. На кого завзявся Каїн...: 29 січня –75 років з дня трагічного бою під Крутами //За Україну (Чернігів). – 1993. –№2(січ.). – С.2

32. “Листівці вони не повірять” //Голос України. – 1993. – 23 квіт. – С.8.

Маловідомі сторінки реалій партизан. життя на Чернігівщині. Доля О.Русанова – ад’ютанта Т.Строкача, який у 1943 році потрапив у полон; використання його імені у німецькій контрпропаганді;

33. Поїхав батько провідати доньку //Голос України. –1993. –19 жовт. – С. 6.

Збройна боротьба проти рад. влади на Придесенні у 1944-1955 рр.

34. Опір режимові //Вісті Борзнянщини (Борзна). – 1993. – 20 жовт. – С.2.

Підпільна молодіжна організація ОУН у Борзні.

35. Опір режимові //За Україну. – 1993. –№17 (жовт.).

Чернігівщина у 1944-1950-их рр.

36. Міф про Мазепу //Голос України. – 1993. – 13 листоп. – С. 6